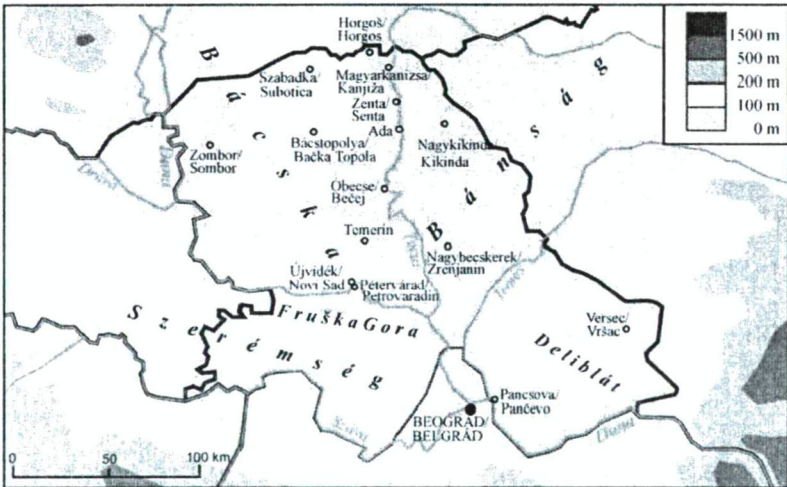

NAGY MARGIT

A vajdasági magyar oktatás civil szemmel

A Vajdaság három területi egységből áll: Bácska, Bánát és Szerém-ség. Nagy gondra ad okot a délvidéki magyarság jövője.

Néhány kép vajdaságból: a péterváradai vár, a szórványból a módosi templom képe. Módos dél-bánáti szórványfalú, magyarok is élnek kis számban. A templom, teljesen elhanyagolt állapotban van. Egy másik kép az aracsi Pusztatemplom, ez az árpád-kori templom, amiről bizonyára mindannyian hallottak. Ezzel csak a mostani helyzetet mutatnám be, hogyan védik meg a műemlékeket, a magyar kincseknek milyen becsülete van Vajdaságban. A péterváradai vár igen elhanyagolt állapotban van.

Pétervárad vára

Újvidék látképe a várból

A módosi templom

A padban galambfészek van

Az aracsi pusztatemplom

A magyarság mostani, nehéz helyzetében mi, délvidéki emberek, úgy gondoljuk, hogy a keresztény, polgári gondolkodás keleszti a társadalmat, mint a kovász. Sok embernek a kereszténység beletörődést, gyenge magatartást jelent. Ellenkezőleg, épp a hit ad erőt a harchoz, a továbblépéshez kudarc esetén is. Szegedre jövet az úton arról beszélgettünk, hogy a vajdasági fiatalok mennyire közömbösek. És nemcsak a fiatalok, hanem az egész vajdasági magyarság közében passzivitás, érdektelenség tapasztalható, gyakran a saját megmaradásának kérdései iránt is. De vajon miért ilyen a vajdasági magyarság? Idézném Csuka János könyvéből (A délvidéki magyarság története 1918–1941) a következőt:

„Az a magyar egység, amely Erdélyben, vagy a Felvidéken természet szerű volt, a Délvidéken soha nem alakulhatott ki. A felsőbácskai vagy a tiszavidéki magyarság gazdasági szerkezete és műveltségi színvonalja lényegesen különbözött a baranyai, vagy a muraközi magyarságtól. Csekély volt a magyar intelligencia száma. Az alföldi falusi nép a múlt század végén, e század elején kevés embert adott a magyar középosztálynak, a magyar államhatalom keveset törődött a Délvidék magyar vezetőrétegeinek erősítésével és 1918 után a hivatalnokok, tanítók és szabad foglalkozásúak nagy része önként, vagy kényszerítve elhagyta a Délvidéket. A kisebbség sorsára jutott délvidéki magyarság kezdetben alig rendelkezett politikailag iskolázott vezetőréteggel.”

Mi történt az I. világháború után?

- 1918-ban Délvidéken 645 magyar iskola működött, 1930-ra a magyar vagy magyarul is működő általános iskolák száma 204-re, a gimnáziumoké kettőre (egy négy- és egy nyolcosztályosra) apadt.
- Az első világháború után megszorító intézkedések következtek: sok pedagógus elhagyta az országot.
- Hűségesküt kellett tenni, és erre sokan nem voltak hajlandóak.
- Vizsgáznni kellett szerb nyelvből.
- Kihelyezték a pedagógusokat és az értelmiséget Szerbiába, és az ország legtávolabbi részébe.
- Kényszernyugdíjaztatások történtek. Bevezették az osztályok létszámminimumát.

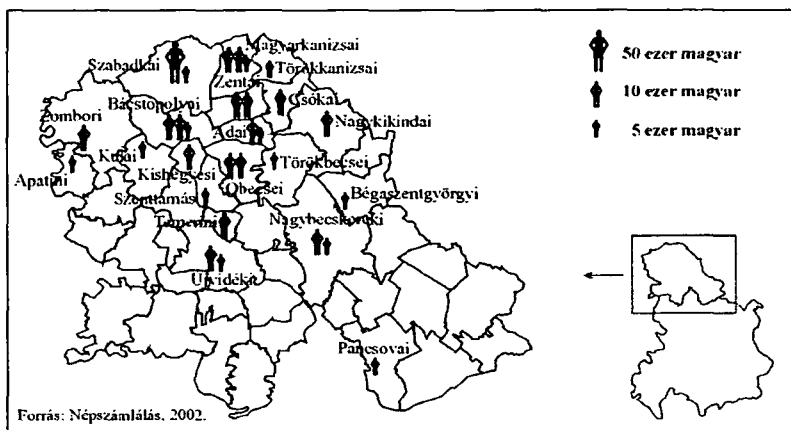
- ♦ És következett a betelepítés, a kolonizálás, ami Erdélyben sem ismeretlen, és Vajdaság is megszenvedte, a mai napig szenved, hiszen most olyan hírek szállingóznak, hogy a koszovói szerbeket a Vajdaságba kívánják betelepíteni.

A második világháború után

- ♦ 1944-ben több tízezer magyart kivégeztek (egyések szerint számuk 40 ezer), köztük azt az értelmiséget, amely kovász lehetett volna.
- ♦ Következett újra a betelepítés, a kolonizálás.
- ♦ A titói Jugoszlávia testvériség-egység jelszó alatti agymosása, viszonylagos anyagi jóléte.
- ♦ 1945-ben az iskolákban létszámminimumot vezettek be, 20 tanulóval.
- ♦ 1958-ban megszüntették a nyolc osztályos gimnáziumokat, és létrehozták a nyolc osztályos általános iskolákat, négy osztályos középiskolákat, és a magyar érettségizőket nehéz helyzetbe hozták, mert szerb-magyar gimnáziumban kellett vizsgáznuk.
- ♦ Bevezették a kétnyelvű oktatást.
- ♦ 1978/79-ben a magyar nyelvű oktatás 34 középiskolában, 8 évvel később már csak 25-ben volt. Drasztikusan csökkentek és a mai napig csökkennek a magyar nyelvű iskolák.

Népszámlálási adatok

- ♦ 1918-ban kb. 600 ezer magyar élt Délvidéken, a lakosság 39,5%-a
- ♦ 1948-ban 428.750 magyar élt a Vajdaságban, ami a lakosság 26,13%-át jelentette.
- ♦ 2001-ben Szerbiában már csak 293.299 magyar élt, (Vajdaságban 290.207, ami a tartomány összlakosságának 14,3%-a)
- ♦ Az 1991. évi népszámláláshoz viszonyítva a magyarok száma 49.284-gyel, vagyis 15%-kal csökkent. Ez nagyon nagy létszámcsökkenés.

A magyarok a vajdasági községekben

E térképen azokat a helységeket láthatjuk, amelyekben 50 ezer és 5 ezer között van a magyarok lélekszáma. Dél-Bánátban Versec környéke kimaradt, pedig itt is élnek magyarok. A legtöbb magyar Észak-Bácskában él. Magyarlakta nagyobb helység Zenta, Ada, Magyarakanizsa, és a környékbeli falvak. A többi helységben drasztikusan csökkent a magyarság számaránya. De itt is állandó sorvadás folyik, és tudjuk, hogy sajnos Szabadkán is a magyarság számaránya már az 50% alá csökkent.

Civil szervezetek 1990 után

1990 után nyílt lehetőség civil szervezetek alapítására. Azelőtt büntetéssel sújtottak minden magyarságot megtartó kezdeményezést.

- 1990-ben Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság, Újvidék
- Diáksegélyező Egyesületek: Újvidék DE, Kosztolányi DE,
- Vajdasági Művelődési Szövetség, 1992, Szabadka,
- 1993, Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete, Újvidék
- Ma csaknem 400 oktatási tevékenységű, művelődési, közművelődési jellegű, néprajzi, népművészeti, tudományos, tudomány-

népszerűsítő, művészeti, előadóművészi és egyházi értelmiségi civil szervezet van a Vajdaságban. Egy részük aktív, más részük csak papíron létezik.

A Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesületének (VMPE) tevékenysége

A VMPE azért alakult meg, hogy a magyar oktatást szorgalmazza, fenntartsa, támogassa, és ha lehet, bővítse. És mentse a menthetőt. A programunk a következőkből áll:

- ♦ Pedagógus továbbképzések szervezése – tanév közben és szünidőben (az Apáczai Nyári Akadémián) szervezünk továbbképzéseket Vajdaságban, továbbá összeállítjuk a magyarországi és erdélyi továbbképzéseken résztvevők névsorát.
- ♦ Szórakoztató szóra készítő anyanyelv-ápolási program a szórványban – anyanyelv-ápolási órák tartása, hétfégi óvodák működésének támogatása.
- ♦ Beiratkozási program – a magyar első osztályos tagozatok megmaradása érdekében.
- ♦ Vetélkedők, táborok szervezése – Szólj, síp, szólj! népzenei vetélkedő, Kőketánc néptánc és népi gyermekjáték vetélkedő, Mit tudsz Torontál vármegyéről? történelem vetélkedő, Vajdasági Suliszínház Fesztivál, Kovács Sztrikó Zoltán fizika-kémiaverseny; Genius, a tehetséges diákokért mozgalom, Szórakoztató szóra készítő anyanyelvi tábor, fizika-kémia tábor; Kincses Tarisznya tábor.
- ♦ Oktatási Központ működtetése Újvidéken és Nagybecskerekén – számítógépes tanfolyamok, angol nyelv tanítása, kábítószer ellenes program, pszichológus nevelő munkája a gyerekekkel, foglalkozás értelmi fogyatékos gyermekekkel, természetvédelem.
- ♦ Az Apáczai Diákotthon működtetése 52 férőhellyel. A tulajdonos a Maradéki Református Egyházközség.
- ♦ Tankönyvpótló kiadványok a Vajdasági Magyar Tankönyvtanács szerkesztésében. A tanács elnöke Muhi Béla fizikatanár, aki nagyon lelkes alapító tagunk. Eddig csaknem 150 címszót jelentettek meg 1993 óta.

A VMPE története

A VMPE 1993-ban alakult meg. Kezdeményezői: Dr. Ribár Béla, aki az MTA, a Szerb Tudományos Akadémia tagja is volt – tavaly elhunyt –, Muhi Béla, Orovec Julianna és jómagam voltunk. Ugyanis ekkor már az egész Kárpát-medencében mindenhol léteztek pedagógusszervezetek, csak a Vajdaságban nem. Nagy volt a félelem, a háború már megkezdődött, a pedagógusok nem mertek mozdulni, én akkor azért lettem elnök, mert éppen újságírói pozícióban voltam, én merem vállalni. Egyébként a pedagógusokat felmondás veszélye fenyegette. Az elmúlt 13-14 év alatt aktív tagjaink nem egyszer kemény fenyegetésnek voltak kitéve. Egyeseknél házkutatást tartottak, volt, akit behívtak informatív beszélgetésre a rendőrségre, másokat megfenyegettek, volt, akinek levontak hosszabb ideig a fizetéséből, mondvacsinált okok miatt. Tehát a szerb állam nem nézte jó szemmel a működésünket. Egyesületünk egész Vajdaság területét felölelte, Dél-Bánáttól Észak-Bácskáig együttműködtünk mindannyian. 1994-től a háború alatt a horvátországi pedagógusokkal is tartottuk a kapcsolatot. Átjártunk Horvátországba, és a horvátországi magyar pedagógusok is eljöttek a mi továbbképzéseinkre. Aztán ez a vízumkényszer bevezetésével megszűnt. Harcoltunk a magyar egyetemért is 1990 és 1998 között, dr. Szalma Józseffel, aki a jogi fakultás professzora és dr. Ribár Béla professzorral a vajdasági magyar felsőoktatás ügyében beadványt készítettünk az Újvidéki Egyetem rektorátusának, átadtuk Szerbia kormányának és a szegedi József Attila Tudományegyetemnek is. Célunk az volt, hogy Szabadkán megnyíljon a József Attila Tudományegyetem kihelyezett tagozata. Az egyetem rektora bele is egyezett, meg is alakult a munkacsoport a működés érdekében. Ekkor a Vajdasági Magyar Szövetség beleszólt és leállt a folyamat. Ha akkor megalakul a kihelyezett tagozat csíráként, ez a kezdeményezés bizonyára már egyetemmé nőtte volna ki magát. Mint ahogy kinőtte magát Erdélyben is. Csíkszeredában volt kihelyezett tagozat, Kárpátalján is így kezdődött a mostani felsőoktatási intézmény megalakulása. Csak nálunk nem sikerült. 1997 végétől úgy éreztük, hogy felerősödtek a Vajdasági Magyar Szövetség részéről a támogatások. Az első magyar párt, a VMDK, '90-ben megalakult. Utána ebből vált ki a VMSZ, és mikor egy kissé felerősödött, akkor az összes civil szervezetet maga köré akarta tömöríteni, a mi szervezetünk pártfüggetlen

szervezet, ezt nem akarták tudomásul venni, és akkor mondvacsinált adminisztrációs okokra hivatkozva belülről bomlasztottak. Végül oda jutunk, hogy az Észak-Bácskai Magyar Pedagógusok Egyesülete kivált. Az észak-bácskai törekvés Szabadka-központúságot szorgalmazott, amely pártbefolyást is jelentett volna. 1997-ben merült fel a Vajdasági Magyar Oktatási Tanács létrehozásának a gondolata is, amelynek megalakulási terve kemény vitákat gerjesztett a politikai és civil szférában. A Vajdasági Magyar Oktatási Tanács végül is megalakult, független személyekkel. Ám e személyek többsége valójában a VMSZ holdudvarában tevékenykedett. Ebben az időszakban történt a Vajdasági Ösztöndíj Tanács Szabadkára helyezése, elnökének, dr. Ribár Bélának a leváltása (illetve olyan helyzetet hoztak létre, hogy a professzor úr lemondott), és az ösztöndíjtanács irányítása a Vajdasági Magyar Szövetség kezébe került. Teljesen egyszerű, pártbefolyás alatt álló a mai napig is ez a testület. A politikai nyomás eredménye volt a működő zentai Módszertani Központ megszüntetése, és létrehoztak ott egy pedagógus egyesületet, amely nem működött. És ez nem az egyetlen olyan lépése volt a VMSZ-nek, amivel lebénította egy helységben a működést. 1999-ben az elnökség döntött, hogy a VMPE nem alakít szövetséget, mert a szervezet nem kíván pártbefolyás alá kerülni. A közgyűlésen az észak-bácskai tagozat nem javasolt tagokat az elnökségbe, és elszakadt a VMPE-től, azóta önállóan működik. Ezután alakítottuk meg több oktatási és más civil szervezettel az Alma Mater nevű együttműködési megállapodást, amelynek nem volt elnöke, elnöksége, megegyezés volt, hogy egymást segítjük és közös akciókban veszünk részt. Szépen működött is mindaddig, amíg megint belülről nem kezdődött el a bomlasztás és a Börcsök Erzsébet Módszertani Központ meg is szüntette az együttműködést velünk. De a többi szervezet megmaradt, és most is együttműködünk. Kiemelném az Ürményházi Ifjúsági Klubot, amely szervezettel a legszorosabb az együttműködés. Az Alma Mater követelésekkel fordult különböző fórumokhoz.

2002. január 19-én az Alma Mater tagszervezetei a következő oktatási követeléssel fordultak a Szerbiai Tanügyi Minisztériumhoz:

- ♦ A magyar szakmai egyesületek és társaságok képviselőit vonják be

az oktatási reform kidolgozásába és az oktatás fejlesztésébe. Különösen fontos a magyar ajkú tanulók nemzeti azonosságtudatának kialakítását és erősítését elősegítő tantárgyak terveinek kidolgozása. Mind a tanterv módosításában, mind a tankönyvek törzsanyagának meghatározásában vegyenek részt a magyar tagozatokon dolgozó és ezzel a kérdéssel behatóbban foglalkozó szakemberek.

- ♦ Minden jugoszláv állampolgárnak joga az intézményesített oktatás minden szintjén anyanyelvén tanulni, így a magyar nemzetiségűeknek is. Ezért követeljük, hogy a magyar nyelvű tagozatok és felsőoktatási csoportok megnyitása a tanulók létszámától függetlenül történjék.
- ♦ A pedagógiai dokumentumokat (az osztálynaplót, a tanmenetet, az óravázlatokat, a bizonyítványokat és más okiratokat) a magyar tagozatokon magyar nyelven vezessék.
- ♦ Az Oktatási Minisztérium adjon ki rendeletet a magyar vonzaskörű középiskoláknak, amelyben kötelezi őket a pályázatokban feltüntetni a magyar tagozat megnyitását, eltörölve az eddigi 15-ös minimális tanulói létszámot.
- ♦ A magyar nemzetiségű tanulók magyar nyelven írt tankönyvekből tanuljanak és az egyéb oktatási segédeszközök is (térképek, atlaszok, bemutató eszközök stb.) magyar nyelvűek legyenek.
- ♦ A pedagógushiány enyhítése, majd megoldása céljából az Újvidéki Egyetemen – egyes tanárképző karokon – szervezzék meg az oktatást magyar nyelven. Ugyanakkor szükséges a többi karon is a magyar nyelvű oktatás megszervezése (orvosi, jog, mezőgazdasági stb.). A magyar anyanyelvű pedagógus biztosítása érdekében a megüresedett pedagógus-munkahelyekre megjelentetett pályázatok esetében ne legyen feltétel az előírt óraszám.
- ♦ Szakmai és oktatáspolitikai kérdésekben a magyarországi és a hazai minisztérium hangolja össze az oktatási törvényeket, biztosítva ezzel a nemzeti kisebbségek számára az anyanyelv védelmét és korlátozás nélküli használatát az oktatásban.
- ♦ Alanyi jogon kell biztosítani magyarországi tankönyvek, kézikönyvek, szépirodalmi kiadványok behozatalát, terjesztését és felhasználását, hogy a diákok és a pedagógusok hozzájussanak.
- ♦ A diplomák honosításához egységes rendszert alakítsanak ki, és ezt a kérdést szabályozza a Szerbiai Tanügyi Minisztérium. A diplomák

- honosításának feltételei minden egyetemen azonosak legyenek.
- ♦ A Szerbiai Tanügyi Minisztérium biztosítsa az oktatással foglalkozó magyar szervezetek zavartalan munkáját, az iskolaigazgató által is, és nyújtson anyagi támogatást számukra.
  - ♦ Az iskolák tegyék lehetővé a magyar nyelven rendezett ünnepélyek, versenyek, vetélkedők és kulturális rendezvények megszervezését. Az iskolákban legyenek hozzáférhetőek a magyar nyelvű sajtókiadványok.
  - ♦ A magyar nyelvű oktatás fejlesztésével megbízott tanfelügyelők beszéljék a magyar nyelvet és az oktatási szakszolgálatok nemzeti összetétele feleljen meg a környezet nemzeti összetételének.
  - ♦ Amíg megérnek a feltételek az önálló magyar oktatási rendszer megvalósítására, a kéttannyelvű iskolákban biztosítani kell két tantestület működését külön vezetővel, ami lehetővé teszi, hogy az anyanyelvű oktatással behatóbban foglalkozzanak.

Hozzátenném, hogy amikor a középiskolák meghirdették a pályázatot, 15-ös létszámhoz kötötték a magyar osztályok beindítását, ez pedig bizonytalanná tette a szülőket, attól tartottak, hogy nem lesz meg az előírt létszám, és nem indult be a magyar tagozat. Ezért inkább szerb tagozatra írták a gyermeküket. A pedagógushiány enyhítése nagyon nagy gond volt akkor is és most is, és óriási gond az, hogy sok a szakképzetlen pedagógus a Vajdaságban, illetve számos olyan magyar tagozat van, ahol szerb nyelven tanulnak a gyerekek, ami nagyon nagy baj. A követelés, hogy szakmai és oktatáspolitikai kérdésekben a magyarországi és a hazai minisztérium hangolja össze az oktatási törvényeket, a mai napig sem történt meg. Szintén nem valósult meg a magyarországi tankönyvek, kézikönyvek behozatalának alanyi jogon való biztosítása. A diplomahonosítás körül sok probléma volt, pl. a JATE oklevelét az újvidéki Magyar Tanszék a mai napig nem honosítja, tehát a diplomahonosítást meg kell oldani. Kértük, hogy Szerbiai Oktatási Minisztérium biztosítsa a magyar szervezetek munkáját, az iskolaigazgatók állandó rettegésben voltak, mert ha együttműködnek velünk, akkor büntetést rótt rájuk a minisztérium. Az ünnepélyek, versenyek, vetélkedők lefolyása nem volt zavartalan, mert általában a kétnyelvű iskolákban a magyar műsorszámot a szerbek vagy kifütyülték, vagy hangosan elkezdtek beszélni, hogy ne lehessen

hallani. A magyar oktatás fejlesztésével megbízott tanfelügyelők nem tudtak magyarul. Követeléseinkre nem érkezett válasz. Lassan már Mikes Kelemen leveleihez kezdett hasonlítani a mi levelezésünk.

Az **Apáczai Diákotthon** azért hoztuk létre, hogy valamelyest enyhítsük azt a nyomást, ami az Újvidéken tanuló magyar diákokra nehezedik. Ugyanis azok az észak-bácskai vagy máshonnan odakerülő fiatalok, akik az Újvidéki Egyetemre beiratkoztak, csak a magyar tanszéken tanulhatnak most is magyarul, és nagyon kemény szerbesítési tendencia mutatkozott meg és mutatkozik meg a mai napig az egyetemeken. Most már némely karokon enyhült ez a tendencia.

2000-ben kezdte meg működését az Apáczai Diákotthon. A bombázás évében pályáztunk, 2000-ben megvásároltuk az épületet, először 20 egyetemi hallgatólánynak adtunk otthont, ma 52 férőhelyünk van... A református tulajdonban lévő diákotthon ökomenikus jellegű.

Egy újabb udvari épületet szintén Apáczai Közalapítvány és a Határon Túli Magyarok Hivatalának támogatásával építettünk. 2003-ban családi házat vásároltunk Újvidéknek a Telep nevű városnegyedében, most ennek bővítésére nyertünk támogatást az Apáczai Közalapítványtól, a 14 helyett 32 diák lakhat majd itt. Ez lesz a fiúkollégium. Oktatási programunk célja a megmaradásunk, a magyarságtudatot erősítjük a diákokban, ezért magyarságismereti előadásokat tartunk. Van karrierépítő programunk, angol nyelvi és számítógépes képzés.

Az Apáczai Diákotthon új épülete

Az **Apáczai Nyári Akadémia** már a pedagógus-továbbképzésünk köréhez tartozik, háromhetes továbbképzés, szegedi professzorok is nagy számban szoktak előadni. Büszkék vagyunk egy Solti Gergő nevű fiatalemberre, aki több Géniusz-versenyünkön nyert, és most már ő mutatott be a nyári akadémián kísérletet.

Apáczai Nyári Akadémia – Történelem és magyarság

Apáczai Nyári Akadémia – A szülő öröme a boldog gyermek

Apáczai nyári Akadémia – A természet egysége

A **TANOM** továbbképzésen tanítók, anyanyelvpolók, oktatók vesznek részt havonta egyszer, magyarországi és hazai előadók tartanak előadást.

Kitérnék a **magyarittabői iskola** ügyére. A falu a Bánságban, Nagybecserekétől 40 km-re található. A '70-es években a kétszázéves iskolát egyesítették a szerbittabői iskolával, a két falu összenőtt. A két falu határában vegyes iskolát épített a titói rezsim, amelynek céljai a magyarság beolvasztása volt. A szülők 2000 után, miután már szólni lehetett ez ellen, aláírást gyűjtöttek, és követelték, hogy váljon szét az iskola a szerb iskolától, és a magyar iskola újra külön működhessen. A szerb hatalom különböző kifogásokra hivatkozva nem tesz semmit, és az is a nagy baj, hogy pártvonalon sem történt komolyabb lépés ebben az ügyben. A szülők kétségbeesve írták, hogy „ha nem kapunk segítséget, több, mint valószínű, megszűnik a magyar oktatás a felső tagozaton, a magyar tanulók száma 120 körül van, és a magyar anyanyelvű tanárok nemzeti alapon való sértegetése napirenden volt, és az iskola nem tett ez ellen semmit”. Sőt, magyarverések is voltak a faluban, és a rendőrség nem avatkozott be. Ugyanez a helyzet Tordán (Vajdaságban is van Torda, nemcsak Erdélyben), ez egy kb. 2000-es lélekszámú falu, és ez a tordai iskola is kényszerházasságban él a Banatsko Karadjodjevo-i iskolával, ők is szét akarnának válni. A begaszentgyörgyi községben (odatartozik

ez a két falu) a felelős személyeknek az a véleménye, hogy amíg a munka nem áll le, nincs baj.

Nagyon jelentős az **Argus Vajdasági Magyar Kisebbségi Jogi Civil Szervezet** megalakulása, 2001-ben, az időközben elhunyt Gál György volt az első elnöke, most Bozóki Antal vezeti, aki lelkes ügyvéd, és a vajdasági magyarságot ért sérelmek terén szót emel. Most Brüsszelbe készül, és meghallgatást nyert az Európai Parlamentben is.

Anyagi támogatás nélkül, nyilatkozatokkal próbálunk továbbra is harcolni a magyar ügyekért, mivel nem pártként működünk. Van pártnak ugyan, amelynek az lenne a feladata, hogy ilyen téren fellépjen, de nem működik. A Vajdaságban nem létezik olyan önálló és független intézmény, amely a nemzeti közösségek helyzetével, jogaival, szabadságjogainak megvalósításával foglalkozna. 4 újvidéki civil szervezet nyilatkozatával időről-időre rámutat a magyarságot érő jogsértésekre, nemcsak szerb, hanem magyar részről is. Néhány nyilatkozat, tiltakozás tükrében képet alkothatunk a magyarság helyzetéről. A magyarverések kapcsán Újvidéken járt az Európai Parlament tényfeltáró bizottsága, Doris Pach vezetésével, mi is jelen voltunk ezen a találkozón, elismerték, hogy incidensek vannak. Kiadtunk egy nyilatkozatot, amelyben megemlítettük, hogy konkretizálni kell a tapasztalatokat, Szerbiában nincs kisebbségvédelmi törvény, sem kisebbségi ügyekkel foglalkozó minisztérium, nem alkották meg a Nemzeti Tanács megválasztásához a törvényt, az esetek többségében nem alkalmazzák a kisebbségi törvények megsértésének eseteire előírt szabálysértési és büntetőjogi szabályokat. Az atrocitások az egyik oka a VMPE szerint, hogy magyargyűlöletre nevelték a szerb fiatalságot. Természetesen a szerb radikális párt állt az események háttérében. Itt szóba került az is, hogy a szerb hatóságok továbbra sem teszik lehetővé Csurgó, Zablya és Mozsor falvakból hatvan évvel ezelőtt elűzött, megtorlásokat túlélt, kollektív bűnössé nyilvánított, koncentrációs táborba hajtott magyar lakosainak és hozzátartozóinak az áldozatokról való megemlékezést, és a kártalanítást.

A **Polgári Együttműködés** szintén hasonló civil képződmény, amely az előbb felsorolt ügyek érdekében harcol. A foglalkoztatás terén a magyarok nagyon hátrányos helyzetbe kerültek. Egész Vajdaság területén kiszorítják a magyarokat, pl. az újvidéki társadalombiztosí-

tó intézetben egyetlen egy magyar alkalmazott van. Követeljük a privatizáció felülvizsgálatát, és az egyházi ingatlanok visszaszármasztását, a magyarság részarányos politikai képviseletét. Olyan választási rendszer támogatását, amely lehetővé teszi a nemzeti kisebbségeknek az arányos parlamenti képviseletét. A magyar választói jegyzék összeállítása sehogy sem akar megszületni. A Magyar Nemzeti Tanácsot demokratikus választással s a vajdasági magyarság legszélesebb rétegeinek részvételének biztosítása által kell létrehozni. Célunk a magyar oktatási autonómia megteremtése minden szinten: magyar szellemiségű és magyar nyelvű oktatás, óvodai, általános- és középiskolai, egyetemi szinten, magyar árvaházak, egyházi oktatási intézmények alapítása, stb. A tájékoztatás egyszólamú, a sajtó a VMSZ kezében van. Sok eseményről nem ad hírt a Magyar Szó. Cenzúra működik. Fontos lenne, hogy a közbiztonság terén egyenlő mércéket fogantossanak a magyarokkal és szerbekkel szemben.

Őszintén szólva, mi, vajdasági magyarok elvártuk volna, hogy Magyarország valamilyen gazdasági programmal jelenjen meg a határon túli magyar régiókban. Ez nem történt meg. Pedig ez lett volna az igazi intézkedés, amivel valóban hatékonyan lehetett volna fellépni.

A **Civil Mozgalom** jó szándékú mozgalom, fiatal emberekből áll, támogatjuk őket, zentai és szenttamási fiatalok alkotják, tiltakozó megmozdulást rendeztek a magyarverésekkel kapcsolatban. Autonómia tanácskozást szerveztek a délvidéki magyar pártok részvételével, azért, hogy egységesen induljanak a választásokon, ugyanis eddig ez még soha nem történt meg. Megjelent a Magyar Fantom című kiadványuk, és hasonló tematikus kiadványokat fognak a közeljövőben is megjelentetni.

2006. június 28-án 13 délvidéki civil szervezet fordult a Magyar Köztársaság elnökéhez: Magyarország vegye védelme alá a Szerbiában élő magyarokat! Az váltotta ki a levél megírását, hogy húsvétra virradó éjszaka betörték az újvidéki Apáczai Diákotthonba, semmit nem loptak el, nem volt a kollégiumban senki, csak kihúzgálták a fiókokat, kiborították, kiszedték a szekrényekből a ruhákat, az ágyneműt szétdobálták, mindent felforgattak a telepi kollégiumban, de semmit nem vittek el. Kijött a rendőrség, és a mai napig sem tudjuk, hogy mi történt. Azt hiszem, elég egyértelmű, hogy a megfélemlítés

volt az ok. „Alulírottak azzal fordulunk Önhöz, hogy a Magyar Köztársaság alkotmányában foglaltak szerint eljárva kezdeményezze a Magyar Köztársaság Országgyűlése előtt egy olyan jogi aktus meghozatalát, amellyel Magyarország védelme alá veszi a Szerb Köztársaságban élő, szerb állampolgárságú, magyar nemzetiségű állampolgárokat.” A kívánt védelmet számunkra a kettős állampolgárság jelentené, a magyar perszonális autonómiát a szerb parlamentben számarányos parlamenti képviselőbiztosítását, a szavatolt parlamenti helyek intézményének a bevezetésével.

2007-ben nemrég voltak a parlamenti választások, és bizonyára értesültek róla, hogy a magyar pártok nagyon rosszul szerepeltek, és sok magyar szerb pártokra szavazott. A választási kampány során VMSZ kifejezte azt a szándékát, hogy az iskolákat a Magyar Nemzeti Tanács felügyelje. Ha a Magyar Nemzeti Tanács demokratikus lenne, akkor nem kifogásolnánk, de ez a testület VMSZ-t jelenti. Tehát ez azt jelentené, hogy az iskolákat vonjuk be a VMSZ felügyelete alá. Ez ellen tiltakozott a VMPE. A Magyar Nemzeti Tanács nem legitim, mert már lejárt a mandátuma, és nem választották újra, a törvényes keretek hiányoznak. A javaslat példa nélküli, térségünkben sehol sem helyezték egy párt felügyelete alá az iskolákat, állami, egyházi, és magániskolák léteznek. Az iskolák pártsemlegessége mellett foglalunk állást. Az iskolák többségükben többnyelvűek, ez ellentétet jelentene az iskolákban. Ez a kezdeményezés a magyar oktatás lezüllesztését hozza magával, mert nem a szakmaiság, hanem a szófogadó szolgálalkúság, és párhúség, a párt által adott feladatok végrehajtása lenne a jó pedagógus elismerésének a mércéje. Ahol hatalmon vannak, már rátették a kezüket az iskolákra, nincs olyan iskolaigazgató, aki nem az ő emberük, beavatkozásával a VMSZ eddig több kárt okozott, mint hasznot, pl. tönkrement a Magyar szó, tönkrement az anyanyelvpolás olyan helyeken, ahol rátenyerelt más szervezetek munkájára. Ahogy említettem, a zentai pedagógus. szervezet is megszűnt, és azóta sem működik.

A Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete legutóbbi tiltakozása dr. Jeges Zoltán tartományi oktatási főtitkár intézkedései ellen irányult. Sérelmesnek tartjuk Dr. Nyers Józsefnek, a szabadkai Műszaki Főiskola megbízott igazgatójának tisztségéből politikai okok miatt való eltávolítását. A politikai döntés tényét maga az oktatási főtitkár

is megerősítette. Dr. Jeges Zoltán oktatási főtitkár nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy a felmentést nem VMSZ kezdeményezte, hanem koalíciós döntés volt. Felmerül a kérdés, hogy milyen magyar párt az, amely ahelyett, hogy megvédené, egyezik egyik legkiválóbb magyar professzor menesztésével.

Dr. Nyers József nemzetközileg elismert mérnök, tagja a Feltalálók Szövetségének, a Vajdasági Magyar Mérnökök Szövetségének, a Magyar Tudományos Akadémia határon túli köztestületének, a Magyar Professzorok Világtanácsának. Igazgatóként sikeresen bevezette a bolognai rendszert, Európában mindenütt elismerik a szabadkai főiskolán szerzett diplomát. Jelentős fejlesztései vannak, világszerte sok, munkáira való hivatkozás jelent meg. Igazgatóságának idején 23 fiatal alkalmazott a főiskolán, ezeknek több mint fele posztgraduális tanulmányokat folytat, tudományos munkát végez. Hat év alatt hétről 17-re emelkedett a doktorátusi címmel rendelkezők száma.

Irány Európa – Hantz Péter nyomában?

A dr. Nyers Józseffel történetekhez hasonló módon bántak el Dr. Odry Péterrel is, aki szintén tagja a Magyar Tudományos Akadémia határon túli köztestületének és a Magyar Professzorok Világtanácsának, egy kanadai intézménnyel komoly tudományos projektben vesz részt a számítógépes szívdiagnosztika terén, a Texas Instruments állandó munkatársa, a MTA kutatócsoportjával kutatást vezet.

E körülmények ismeretében kérjük az oktatási főtitkárt, adjon magyarázatot arra, miben kell rendet teremteni.

Ha a Tartományi Végrehajtó Tanács leváltja az iskolaszéket és nem tartozik magyarázattal, akkor nem kell iskolaszék, nincs szükség pályázatra, nyíltan ki kell mondani, hogy diktatúra van, a vezetőket kinevezik és ha nem jó pártkatonák, leváltják. Az oktatásban elért eredmények nem lényegesek, egyetemi autonómia pedig nem létezik. Irány Európa, Hantz Péter nyomában, akit miután politikai okokból eltávolítottak a kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetemről, külföldi egyetemen dolgozik.

Újvidék, 2007.02.28.

Forrásmunkák

1. CSORBA BÉLA (1994): *A lábadozástól az elsozodásig. A vajdasági magyar iskolaügy a második világháború után.* In. Regio. 5. 1. 96-117
2. CSUKA JÁNOS (1995): *A délvideki magyarság története 1918–1941.* Budapest: Püski Kiadó
3. MARCSOK VILMA (2002): *Tudatos asszimilációs politika a közoktatásban Trianontól napjainkig.* In. Aracs folyóirat
4. *A határon túli magyar felsőoktatási és kutatásfejlesztési tevékenység támogatásának vizsgálata, elsősorban hazai és külföldi humán erőforrások bevonásával,* 5/150/2001 NKFP projekt, Projektvezető: Berényi Dénes akadémikus, A vajdasági magyar kisebbség, általános leírása, Készítette: Magyarságkutató Tudományos Társaság, Szabadka. Kutatásvezető: Gábrity Molnár Irén